

NEGYEI NAPLO

XXIII. évfolyam

Subotica, szombat 1922. szeptember 16.

253. szám

Megjelenik minden reggel, ünnep után és hétfőn délben
TELEFON SZÁM: Kiadóhivatal 8-52, szerkesztőség 5-10

Előfizetési ár: negyedévre 90 — dinár

SZERKESZTŐSÉG: Kralja Aleksandra-utca 4 szám alatt
Kiadóhivatal: Kralja Aleksandra-utca 1 (Leibsch-paletta)

Megértést várunk

Senta felé tekint most minden magyar szem. A sentai vasárnap: több, mint politika, a jugoszláviai magyarság életmegnyilvánulásának első igaz, egészséges, kézzelfogható tanubizonyosága, a jugoszláviai egységes magyarságnak először kimondott akarata, hogy élni akar és nem kíván eltespedni. Hogy megőrizze nemzeti és faji sajátosságait, külön magyar kulturáját, évszázados tradícióit, beleilleszkedni óhajt a való életbe és új hazájában élni akar mindazokkal az emberi és állampolgári jogokkal és kötelességekkel, amelyeket új államjogi helyzete teremtett számára. Senta a jugoszláviai magyarság mentalitásában nem az elkülönülés, az állameszmétől és az államaikotó szlávág ellen való felvértezést jelent. Ellenkezőleg: az egészséges aktivitást, a fenálló viszonyokkal, a bekövetkezett nagy változásokkal való leszámolást, a tényleges helyzet elismerését. Azt, hogy a magyarság kilép eddigi passzivitásából, csak a következetes rosszakarát minősítheti államellenes irányzatnak, az államra káros, sőt veszedelmes törekvésnek. Eppen azok, akik az állam üdvét a szívükön kívül a szájukon viselik minduntalan, vagyis azok, akik a mi bármilyen irányú törvényes és alkotmányos életmegnyilvánulásunkat gyanus szemmel nézik, most megnyugodhatnak: a sentai magyar naggyűlés tiszta képet fog nyújtani mindenki számára és sok kételyt fog eloszlatni. Meglátják majd, meggyőződnek róla, hogy nem vagyunk felforgató elem, nem vagyunk veszedelmesek az államra és hogy nincsenek titkos céljaink. Lelkünkét bátran és büszkén kitérjük az ország színe előtt.

De meg kell mondanunk már most előre, hogy őszinteségünk, becsületes jószándékaink, minden kétséget kizáró lojalitásunk fejében megértést, törvénytiszteletet és jóhiszeműséget várunk Sentán mindenkitől. Olyan hírek keltek szárnyra, hogy a jugoszláviai magyarságnak ezt a jogos, törvényes alkotmányos összejevetelét, ezt a régóta esedékes, szükségszerű politikai akaratmegnyilvánulását, a sentai magyar napot bizonyos oldalról a magyarság ellen való demonstrációra fogják felhasználni. Nem titok, hogy ünneprontás készül, vagy legalább is iyessfele tervek lógnak a levegőben. A sentai naggyűlés előre látható impozáns lefolyása, már előre kibontakozó nagy arányú ideges séget, el nem leplezhető túrlélménységet keltettek itt is, ott is. Nem tudjuk, igazak e a hírek, hogy ellendemonstráció készül Sentán, hogy a gyülekezési jog,

megsértése, a szabad vélemény nyilvánítás lehetőségének elkobzása fenyeget-e? Lehet és remélni is akarjuk, hogy tulzoltak az erre vonatkozó közlések a mendemondák is talán. Annyi azonban bizonyos, hogy nagy politikai nagy taktikai hiba volna bárki részéről is, hogy a magyarság békére, együttdolgozásra, testvéri

szerepre hajló lelkét megbántásik éppen most, amikor a jugoszláviai magyarság új hazájában egészséges, teremtő életet akar kezdeni. Nagy hiba volna, sőt egyenesen bűn az állam szempontjából is, mert keserűséget és dacot csepegtetne a szeretni és megérteni óhajító szívekbe. Itt a nagy lélektani pillanat, amikor az állam igaz

barátai nagy szolgálatot vagy nagy hibát követhetnek el hazájukkal szemben. Maguk felé hajlíthatnak jó fél milliónál több tisztességesen gondolkozó, becsületesen érzenő, munkához szokott és dolgozni akaró állampolgárt, de el is fordíthatják felelőtlenül és esztelenül a saját magunk akarata ellenére is a tömeg lelkét.

A kémkedési per főtárgyalásának második napja

Varga György elmondja megkínóztatását — A fogságból kicsempészett levél

— A bíróság befejezte Varga György kihallgatását —

A kémkedési-pör főtárgyalásának mai, második napján tagadhatatlanul izgalmasabb volt az események folyása. A bíróság folytatta a pör fővádlottjának, dr. Varga György ügyvédnek kihallgatását. Varga dr. feszült érdeklődés közben mondotta el a nyomozás során történt első kihallgatásának részleteit. Körülményesen előadja, hogy vallomását erőszakkal csikarták ki belőle, tettegként bántalmazták, nagyon megkínózták és ezért első vallomását kényszer hatása alatt tette meg.

Egyébként a főtárgyalás mai napja túlságosan sok és döntő jelentőségű ténybeli adatot nem hozott felszínre. A bíróság felolvastatta a vádlottnak a fogházból elfogott levélét, amely főleg szubjektív momentumokat tartalmaz s Varga nagyfokú exaltáltságáról tesz tanuságot. A vádlott kihallgatását egyébként ma befejezte a bíróság és a szombati tárgyalás Ignác Gyula kihallgatásával kezdődik.

Dr. Pavlovics elnök délelőtti fél tíz órakor nyitja meg a főtárgyalást.

Varga György folytatja vallomását. Bejelenti, hogy a vádlottak közül, a tegnap említetteknek kívül, csak Jakab Sámuelt és Vörösbányai Mátyást ismerte. Az utóbbival mult év február 21-én egy névnap ünnepély alkalmával ismerkedett meg. Arra kérte, hogy olesón lát szerezzen neki. Egszszér Palicson kereste őt föl Vörösbányai, akit dr. Szibinyác utján hívott meg magához. Politikáról nem beszéltek.

Az elnök: Politikailag áll-e vele összeköttetésben?

Dr. Varga: Nem álltam... A vádlottak közül, ezeken kívül, — a többit nem ismerem. Nem ismerem Kaiser Varga Imrét sem s vele sem álltam semmiféle összeköttetésben.

A nyomozati vallomások

Az elnök: felolvassa Vargának 1921. november 2-án a rendőrség előtt tett vallomását, amely szerint Varga Beismeri, hogy Gyula Ignácot és Vörösbányai ismerte

Demeter, mint kliens jött hozzá — házassági pörben. Többet nem tud róla. A jugoszláv hadseregnek Subotícára való bevonulása óta csak egyszer ment át Magyarországra, rendez utlevéllel és pedig 1921. júniusában, amikor felesége hagyatéki ügyében járt Budapesten, Erzsébetfalván és Kispesten. Magyarországból — ez alkalommal — öt nap muiva jött vissza.

Az elnök megkérdi Vargától, hogy miért állította az első kihallgatása alkalmával, hogy Vörösbányai és Demeteren kívül nem ismer senkit, hogy kirral nem volt dolga, holott a tegnapi főtárgyaláson ezeket beismerte. Arról viszont nem tett említést a tegnapi kihallgatásakor, hogy utlevéllel utazott Magyarországra. Vallomási között e tekintetben tehát nagy ellentétnek vannak.

Dr. Varga kijelenti, hogy a két vallomás nem áll ellentétben egymással. 1921. júniusában tényleg utlevéllel utazott Magyarországra. Utlevél nélkül 1920. januárjában ment át a határon egy haláleset miatt.

Az elnök: Miért vallotta az első kihallgatása alkalmával, hogy nem állt senkivel levelezésben Magyarországon, amikor most beismerte, hogy Sachs-szal állandó összeköttetésben volt?

Dr. Varga: A rendőrségen arról volt szó, hogy Siménfalvy ezredesét állók-e összeköttetésben és levelezek-e vele? Ezt fogadtam, mert vele tényleg nem álltam levelezésben.

Az elnök folytatja a rendőrségi vallomás felolvasását, amelyben Varga beismeri, hogy 1921. januárjában utlevél nélkül volt Budapesten, ahol

beszült Huszár Károlyval, aki az- azal biztárnak, hogy Franciaország segítésével ezek a területek visszaszerezhetik Magyarországhoz. Az ő fellézésére megbízást vállalt, hogy a kiállítás alkalmával gondoskodni fog a rend fenntartásáról. E célból — hazatérése után — szervezeteiket letestítí Kiszegye- sen, Sentán, Baimokon, Starikán- szán és Topolán. Összeköttést tartott nem Magyarországon Sachs-szal és Janovics-szal, aki a szegedi katonai hitezerző irada

vezetője volt. A szükséges híreket kirral küldte át nekik. A jelentések főként az itteni lakosság hangulatáról és a balkáni, illetőleg a jugoszláv politikai helyzetéről szóltak. Időnkint átküldte nekik a beogradi lapokból a határokra vonatkozó cikkeket. Egy alkalommal például a beogradi »Balkan«-nak azt a cikkét juttatta el Szegedre, amelyben arról van szó, hogy jugoszlávia kénytelen az északi határokat délebbre visszavonni. Október 20-ánán Sára-Szabó Krisztina után küldött értesítést Sachs-nak arra a felhívására, hogy Subotícán keressék fel a határmegállapító bizottságot és kerék ennek a területnek Magyarországhoz való csatolását. A leveleket mind chifre-jelekkel írta. Tumbással háromszor tárgyalt a határmegállapító bizottság elé vezető küldöttség ügyében. Beismeri, hogy 1920 novemberében a Délvidéki Ligától valóban kapott villanylámpákat és harisnyákat, a miket 2000 dinárért ő maga adott el. Ebből az összegből fizette ki a kurirokat, Ignácot és Sára-Szabó Krisztinát. Ebben az időben a kurirok fizetését havi 1000 koronáról, 2000 koronára emelte fel.

Az elnök magyarázatot kér Vargától arra nézve, miképen lehetséges, hogy a rendőrségen tett és a főtárgyaláson elmondott vallomása között eltérések vannak.

Dr. Varga: Mindazt el fogom mondani, amit a tegnapi tárgyaláson nem mondtam el. Küldtem újságcikkeket Sachs-nak és pedig 1921. szeptember hónapban. Ekor beküldtem a Balkán című lap egy számát, a Politika egy cikkét és a Bicsmegyei Napló szeptember 18-iki számát, mely a határmegállapító bizottság működéséről szólt. A Beogradski Dnevnikből a Frank-párt nyilatkozatát küldtem el Sachs-nak. Feltett szándékom volt azonban, hogy ha ez a terület jugoszláviáé marad, hü polgára leszek az államnak.

A villanykörtéket és harisnyákat 1920. novemberében vasutasok hozták az irodámba. Hogy ki küldte, azt nem tudták megmondani. Nem említették, hogy a Délvidéki Liga küldte. Nem akartam elfogadni, de titkoszónai daczára ott hagyták az irodámban. Varga

Imre — nem a vádlott Kaiser-Varga Imre — kevéssel az árúk megérkezése után kijelentette, hogy ezek az övéi. Azt mondta, hogy ezeket egy magyarországi adósa küldte neki.

A körtéket és harisnyákat 2000 dinárért átvettem Vargától és részletekben 7000 dinárért eladtam. Ezt a pénzt fordítottam Ignác fizetésjavítására. Sára! Szabó Krisztinának is száz koronát adtam, mert átvitte a Magassy-Törley-féle szerződést.

Elnök: Ebből a pénzből adta?
Dr. Varga: Ez is a saját pénzem volt. Ugy számítottam mint-ha ebből adtam volna.

Megkínzásának története

Elnök ezután felkéri a vádlottat, mondja meg, miért tér el vallomása a rendőrségen tett vallomásától.

Dr. Varga: A törvényszék megállapíthatta vallomásom első részéből, hogy mindent tagadtam.

A bíróság bizonyára feltételezi rólam, hogy mint ügyvéd nem fogok a rendőrség előtt olyan dolgokat mondani, amelyek valótlanak, — ha nem kényszerítettek rá. Tekintettel arra, hogy amint a jegyzőkönyvből megállapítható, megtörtént a kihallgatásom, a mellyel *Uszkokovics* Ilija ügyész ur jelen volt, engem többé a rendőrség ki nem hallgathatott. A törvény kimondja, hogy semmiféle kényszerrel, veréssel a rendőrség vallomást ki nem kényszeríthet.

Az első kihallgatásom

november 2-ikén éjjel 11 óra felé történt. Ez is törvénytelen, mert nem szabad éjjeli kihallgatásokkal fázasztani a gyanúsítottat. Annak a vallomásnak amely elter a főtárgyaláson tett kijelentésemmel, az az előzménye, hogy

a legbrutálisabb módon vertek meg a rendőrségen és pedig nem maguk a rendőrök, hanem a kapitány urak személyesen. Olyan állapotban voltam, hogy mindent vallottam, pedig a jogi mikélelőzéseket, melyek a jegyzőkönyvekben vannak, nem értettem meg.

Olyan lelkiállapotban voltam a megverés alkalmával, hogy nem tudtam volna akkor sem megérteni, ami a jegyzőkönyvbe van véve, ha a nyelvet teljesen bírtam volna. Én általában azt mondtam, hogy beszéltem Huszárral és Sachsszal a kiürítésről. Ezt azonban csak a legkivonatosabb formában mondtam, mert nem voltam olyan lelki állapotban, hogy kiterjeszkedhessem olyan részletekre, amelyek a jegyzőkönyvben vannak. Ezeket a részleteket előttem a rendőrségen maga a kihallgató kapitány mondta el. Ő mondta, hogy mit valljak, hogy mit követel, úgy, hogy nem mérlegelhettem azt, hogy a kifejezések milyen súlyosak lehetnek rám néve.

Elnök: A vádlottak közül volt-e valaki jelen a kihallgatásnál?

Dr. Varga: Nem. *Vukics kapitány*, *Gregoriesevics kapitány*, *Miladinovics Slobodán esendőrhadnagy* és *Jovanovics Vászta rendőrkapitány* volt ott. Ez éjjel után két háromkor történt és körülbelül reggel 8 óráig tartott.

Első kihallgatásom után, november 3-ikán délelőtt maga elé hívatott a főkapitány és megkérdezte tőlem, hogy miért nem akarok vallani. Megmondtam, hogy a törvény és az alkotmány biztosítja azt a jogomat, hogy

nem vagyok köteles vallomást tenni. Ezután a főkapitány elbocsátott. Ugyanaznap éjjel 11 óráig felhívtak. Ekkor az előbb elsorolt kapitányok voltak jelen. Miután ismét kijelentettem, hogy nem fogok vallani, elbocsátottak a cellámba. Rövid idővel ezután, három óra mulhatott el, a kulcsárral ismét felvezetettek a főkapitány szobájába. Ekkor is ez a négy kapitány volt jelen. *Vukics Franjo kapitány* kezdte meg a kihallgatást és felszólított, hogy valljak. Én ismét csak arra az álláspontra helyezkedtem, hogy egyszer már vallottam, a törvény értelmében többé kihallgatható nem vagyok.

Paulovics István főtárgyalási elnök

Kértem, hogy kisétessenek át a törvényszékre. Erre egy perenyi gondolkodási időt adott. Miután ez eltelt, nem szólt semmit sem, hanem hirtelen odaugrott hozzám. Kértem, hogy kisétessenek át a róla arculított, azután ököllel vert. Mikor ő abbahagyta a kézzel való verést azt *Miladinovics Slobodán* folytatta, mikor pedig ő abbahagyta, *Vukics botot vett elő és azszal vert hátba. En a verés következtén sem tettem vallomást. Ezután azt mondták, hogy ha nem vallott, az erősebb dolgok fognak következni. Hogy ki mondta ezt, nem tudom. E kijelentés után hozzám jött *Gregoriesevics kapitány* és megparancsolta, hogy üljek le a padlóra és vessem le a cipőmet. Teljesítettem ezt a parancsot. Erre kezemet csuklóban lánccal megkötözték *Gregoriesevics kapitány*. Ezután feltolták a kezem közé a térdemet és a kéz és a térdek között botot nyomtak át, guzsbá kötöttek. Erre *Gregoriesevics* hanyat lökött, úgy, hogy lábaim feléle az ének álltak. *Gregoriesevics* ezután elővett egy erős, két és félcentiméteres somlábót és ezzel a talpamat addig verte, míg a bot a legapróbb részletekre bősze nem tört. Egy botütés a bal lábamat meggyérte, a minék nyomai még most is láthatók. Miután a bot eltört, *Miladinovics* odaszólt neki, hogy kummit vegyen elő és azszal verjen. Ez azonban nem történt meg. *Gregoriesevics* feloldotta lábamat, mire *Miladinovics* arra kényszerített, hogy, miután állni nem tudtam, egy székre kapaszkodva csaradást ugradjak. Ugráltam is, mint a madve. Még ezután sem tettem vallomást.*

Ekkor elővezették *Ignác Gyulát* és azt mondták neki, mondja szemebe, hogy én egy izben dikáltam neki levelet. Mikor *Ignác* feljött, reszketett, sirt, nem tudott állni a lábaim és maguk az öt felkísérő detektívek kértek részere szeket, amelyre úgy esett le. Ezekután és miután láttam, hogy velem uriemberek ily módon bánnak, féltem attól, hogy ezek az uriemberek ezt az embert nyomorékká teszik. Ekkor kezdem vallani. Képzeltel a tekintésű *Törvényszék*, milyen vallomás lehetett ez. A kihallgatás körülbelül reggel 8 órakor ért véget.

Elnök: Ott volt-e *Ignác* ezen a kihallgatáson?

Dr. Varga: A kihallgatásnál nem volt jelen. Mikor a szemembe mondta, hogy igen dikáltál egyszer nekem egy levelet, elvezeték. Reggel 8 óra körül jött be a főkapitány és látott ebben a helyzetben. Ott ültem megdagadt arccal, megdagadt lábakkal. Csak harisnya volt a lábamon. Megparancsolta ezért, hogy huzzam föl a cipőmet, de ez nem történt meg, mert a lábaim annyira meg voltak dagadva, hogy ez lehetetlen volt. Erre a főkapitány ur útivetitelt a fogadó szobájába és ott őriztetett délután 2 óráig. Mikor a nép eltávozott a városzházról, levitettek a fogházba az egyik kulcsárral és a főkapitány egyik szolgájával, mert menni nem voltam képes. Ezt látta *Bacsis Vince*, a főkapitány másik szolgája is, továbbá *Pospék Ferenc* vádlottársam, akivel egy cellában voltam. A velem szemben levő cellából látták ezt *Krekity és Klappka* vádlottak is. A verés következtében két hétig nem tudtam a lábaimra állni. A főkapitány ur rendelete folytán két kulcsár olmos vízzel borogatta a lábaimat. Kértem orvost, de nem küldtek. Magát a megveretést *Jovanovics Vászó kapitány* urral kívánom bizonyítani, aki a megveretésben részt nem vett. Betegségemet bizonyíthatom *Kovács Viktória*, *Berta Lukácsnéval*, aki cellámat takarította. Kihallgatá-

Dr. Varga György

somat ugyanaznap éjjel 12 órakor folytatták, amely ideig még szememet sem tudtam lehunyni.

Elnök: A kihallgatás, amikor a chifre-kulcsot bevallotta, november 5-ikén történt. A további kihallgatás november 12-ikén volt. Ismerteti dr. Varga vallomását: Varga Imrével, aki újságírónak adta ki magát, arról beszéltem, hogy a magyarságot miképpen lehetne megszervezni a szerbek és a szidók ellen. Varga is be volt avatva a magyarországi összeköttetésbe és ő is szerzett adatokat a budapesti hadügyminisztérium számára. Varga Imre a híreket közvetlenül *Mancia* utján küldte *Szegedre*, akit, mint a feleségét mutatta be. Azt is mondta, hogy *Nikolájevicsnek* is van megbízatása és a hadseregről szerez be adatokat, *Nikolájevics* Alsköndvarva utazott hadgyakorlatokra, azután fölkeresett *Palics*on, Vargával és *Mancikával* együtt vacsorán volt nálam, de miután családom is jelen volt, politikáról nem beszéltem. Nincs kizárva, hogy *Nikolájevics* is küldött *Ignác* utján chifre-jelentéseket *Szegedre*. Gyakran jött hozzám *Taubner kapitány*, akit *Savanyu*-nak neveztem. Ő is be volt mindenbe avatva. Dr. Völgyivel is összeköttetésben voltam és többször tárgyaltunk a szidók elleni tervekéről és beavattam a *Délvidéki*

Liga és *Sachs*-terveibe. Dr. Völgyivel ebben a kérdésben egyetértett velem. Vörösbaranyi egy héttel letartóztatásom előtt figyelmeztetett, hogy a rendőrség nyomoz utánam. *Tikviczki rendőrkapitány*-nyal, aki a háboru előtt iródtában dolgozott, többször beszélgettünk a *Habsburg*-kérdésről.

Dr. Varga: Kérem megállapítani, hogy mikor vannak felvéve a vallomások.

Elnök: Az első november 2-én, a következők 4. és 5-ikén, az utolsó november 12-ikén.

Dr. Varga: Tény, hogy november 12-ikén is kihallgattak, de akkor csak *Nikolájevics*ről és *Tikviczki*ről beszéltem. Azt a vallomásomat, amelyet a rendőrség előtt tettem és amely ellentétben van a törvényszék előtt vallottakkal, tagadom. Ha jól tudom, a kapitánységen nem is olvastak föl előttem a jegyzőkönyveket és nem irattak velem alá. Következő vallomásaimnál is megveretést hatása alatt állottam. Kihallgatás közben többször bevitettek a kulcsár szobájába. Egy ilyen alkalommal láttam *Weiczki*-t a kulcsár szobájában mint egy halottat feküdni, akit annak idején szintén kihallgattak. Ez természetesen erős lelki hatással volt reám, mert attól tartottam, hogy én is hasonló helyzetbe kerülök.

Elnök: Mikor november 27-ikén idehozták és megkérdezték, van-e valami panasz azok ellen, akik letartóztatták, azt felelte, hogy nincs.

Dr. Varga: Méltóztassék ebben a kérdésben a november 24-ikén a vizsgálóbíró ur előtt fölvetett jegyzőkönyvet megvizsgálni. A vizsgálóbíró urnak megmondtam, hogy megverték.

Elnök: Felolvassa a vizsgálóbíró jegyzőkönyvét, melyben ez áll: „A rendőrségen annyira megverték, arcomon és talpaimon, hogy négy napig nem tudtam a lábaimra állni”. A vallomás többi része — mondja az elnök — egyikik előző vallomásaival. A vizsgálóbíró előtt kijelentette, hogy *Sachs* felszólította, hagyja abba alküdőt, mert *Jugoszlávia* a *bolsevik* ellen készül.

Dr. Varga: Ezek olyan kifejezések, melyeket nem értettem meg helyesen.

Elnök ezután felolvassa a december 30-iki vallomás jegyzőkönyvét.

Dr. Varga: Tagadja, hogy *Szegedre* értesítéseket küldött volna, ezt csupán a rendőrségnél szenvedett verések hatása alatt vallotta be. Mindez nem igaz, csak annyi igaz, hogy memorandumot küldött.

Elnök: A vizsgálóbíró előtt is megérősítette a rendőrségnél tett vallomásait.

Dr. Varga: Méltóztassék megállapítani, hogy a vizsgálóbíró által fölvetett első jegyzőkönyv hol lett felvéve. A vizsgálóbíró a hallgatott ki. Ott arra a kérdésre, hogy mi fog történni, ha visszavonom vallomásomat és hogy azonnal át fog-e szállítani a törvényszéki fogházba, nem választott a vizsgálóbíró, hanem meghagyott előbbi lelkiállapotomban, hogy attól kelljen tartanom, hogy továbbra is oithagynak a rendőrségen. Ebből azt következtetem, hogy a vizsgálóbírónak az

volt a célja, hogy lelki pressziót gyakoroljon reám. Kérem Jovanovics kapitány urat is kihallgatni, hogy a városházán hallgattak ki.

Elnök: Levezelt-e valamelyik vádlott-társával?

Dr. Varga: Nem levezetem, csak egy levelet akartam írni.

Elnök: (felmutat egy levelet.) Ez a levelet ön írta?

Dr. Varga: Igen.

Dr. Skalier védő és dr. Varga a büntető perrendtartás 313-ik szakasza alapján tiltakozik a félével felolvasása ellen, minthogy annak tartalma nincs összefüggésben a bűnüggyel.

Uszkokovics Ilja államügyész kéri a levél felolvasását, miután az megerősíti, hogy a rendőrség előtt tett egész vallomása megfelel a valóságnak.

Az **elnök** tanácskozára vonul vissza a bírósággal és 15 percre fölfüggeszti a tárgyalást.

A fogházból kicsempészett levél. Rövid tanácskozás után a bíróság elrendelte a félével felolvasását.

Feszült figyelem között olvassa **Pavlovics István** elnök a levelet, melynek tartalma a következő:

márc. 7.

Kedves (Pajtás!)

Maiestek megkaptam a lappal együtt. Körülöttem minden rendes, csak a bűnkódás, a gond nagy. Felcsésem azt üzenté, hogy Miatov úgy káromkodott, mint egy betyár, amikor meghallotta, hogy Skalier is meg van bízva. Ennek a megbízatása valamennyünkre jó hatással lehet, mert ami előnyt a vizsgálóbíró előtt, mint ennek puszta állítása az érdekében elérhet, az bizonyosan nektek is biztosítja ezt az előnyt.

Megbizás csak a vizsgálóbíró előtt és illetve a vádtanács elnöke előtt eljárásra terjed ki. Nálam és illetve nálunk az ügyvéd csak arra jó, hogy sürgősen és szerényes barátság által csikarjon ki számunkra előnyt, egyébként mi magunk vagyunk a fiskálisok. Ha mi nem tisztázuk kellő időben a helyzetet, akkor nincs a vállunk az a fiskális, aki rajtunk segíteni tudna, mert a főtárgyalás és az ügyvédek ottani szereplése csak komédia, nem egyéb színházi előadásnál. Nekem ugyan nem volna szükségem ügyvédre! Azért ti ne változtassatok ügyvédeket! Ha tegnap azt mondtátok, hogy a feleségét már még a múlt szerdán elszállították és hogy az a hír, hogy a szerbeknek három járás kivételével — gondolom a titeli, szabály és újvidéki (?) járás kivételével — egész Bácskát ki kell üríteniük. Ezt az öreg Mészáros is beszélte, de gondolom, hogy neked is elmesélte.

Bizonyos izgalom veit rajtam erőt, hátha 17-ig út a szabadság órája.

Szeretnék már ismét olvasni vajamit a határmegeállított bizottságról. Engem ez izgat legjobban. Azt mondom neked és fogadom, hogy ha egyszer a hatalom a kezemben lesz, az a sok álhazafit és lesipuskás embert, aki csak akkor hazafi, ha nincs veszély, nagyon meg fogom szegényíteni.

Ölel

A levél felolvasása után kéri az **elnök** Vargától:

— Beismeri, hogy maga írta ezt a levelet?

Varga: Beismerem.

Elnök: Kinek írta?

Varga: Ignác Gyulának.

Elnök, hogy Ignác hallotta a feleségétől, hogy ő (Varga) fölfogadja Skalier ügyvédet, kérdezte, hogy

ő változtasson-e ügyvédet? Két ízben üzenté ezt neki, azonkívül küldött néhány kivágást lapokból.

Elnök: Mire értette levelében azt, hogy "hátha 17-ig út a szabadság órája"?

Varga: Arra értettem, hogy akkor jár le a vizsgálati fogság törvényben megállapított tartama.

Elnök: Mire vonatkozik a levél ezen kitétele: "Álhazafi, lesipuskás, — akiket, ha a hatalom a kezében lesz, nagyon meg fog szegényíteni. Mire értette ezt?"

Varga: Nagyon bántott, hogy fogságunk alatt a családjainkat senki sem részesítette támogatásban. A fiskálisoknál pedig azt vettem észre, hogy egyáltalán nem sürgettek a dolgot.

A titkos jegyű (chiffre) írásra vonatkozóan intéz most kérdést az elnök, mire vádlott azt feleli, hogy azt olasz hadifogsága idejében, időtöltésből, egy hadifogolytársával, dr. Perényi Jenővel együtt megtanulta. Vele együtt állítottam össze — mondja Varga — a chiffre-külsőt. Ilyen chiffre-el irtunk egymásnak leveleket és levelezőlapokat. Egy ilyen levelezőlapot haza is hoztam, amelyen véletlenül a chiffre-küls is rajta volt. Ez a levelezőlap elűnt. Hogy mikor, azt nem tudom. Ha a chiffre ugyan az, amit Ignác Gyula a rendőrségen bemutatott, akkor csakis az lehetett, amit Olaszországból hoztam. A Pálffy Gyula panse-

vői gyógyszerésznél megtalált chiffre-külsőről nem tudok semmit.

Varga György vallomását, amely a csőtörtőki és pénteki tárgyalás napot teljesen igénybe vette, azzal fejezi be, hogy

azt amit tejt, mint jogász nem tekint büncselekménynek, mert akkor, amikor elkövette, az ország-határok még nem voltak véglegesen megállapítva, a békeszerződés még nem volt ratifikálva, viszont a Millerand-léle kísérőlevél értelmében a végleges határmegállapításnál határkiigazítások lehetőségére nem volt kizárva.

Ha azonban a bíróság arra az álláspontra helyezkedik, hogy amit tett az mégis büncselekmény, akkor ez a cselekmény két részre osztandó. Ha folytatálagos büncselekmény, akkor az állam belső rendjéről szóló törvény csak arra a részre alkalmazható, amely ennek a törvénynek hatálybalépése után követetett el.

Végül engedélyt kér az elnöktől, hogy a többi vádlott kihallgatása alkalomával jegyzeteket készíthessen.

Az elnök megadja az engedélyt. Ezzel Varga György dr. kihallgatása véget ért.

Az elnök a főtárgyalást berekesztette s bejelenté, hogy szombaton reggel fél 9 órakor kezdődik a folytatálagos főtárgyalás, déli 12-ig és délután három óráig estig.

Véget érték a kisázsiai hadműveletek.

Párisból jelentik a kisázsiai hadműveletek véget értek, csak Bruszszától északra védekeznek görög csapatrendékek, de ezek is valóságos helyzetben vannak.

Az indiai mohamedonok békkérésre kéri Lloyd Georgeot.

Londoni távirat szerint az indiai államtanács, valamint a törvényhozógyűlés mohamedán tagjai táviratot küldtek Lloyd George miniszterelnöknek és Reading lord alkirálynak, amelyben mindkettőjüket nyomafőképpen kéri, hogy használják fel a mostani alkalmat a brit birodalom és a mohamedán világ között való békes megegyezésre. A távirat aláírói lényegesen mondják, hogy a török birodalom visszakapja Konstantinápolyt, a tengerszorosokat, valamint Thráciát Drinápolyval együtt.

Jugoszlávia beeszel a Kelet keletéibe.

Prágából jelentik: A Prager Presse jelenti Beogradból: A szerb-horvát-szlovén királyság kormányának az a szándéka, hogy a közeli Kelet kérdéseibe mint érdekelt hatalom okvetlenül beleszóljon. A görög kormány felhívta a jugoszláv kormány figyelmét a bolgár csapatok mozgolódására és a bolgár bandák Thráciába való betörésének veszélyére. A jugoszláv és a román kormány közt a bolgároknak Dedeagacs felé nyomulásáról eszmecsere volt. A miniszterelnök Pasic miniszterelnökkel és Ninesics külügyminiszterrel felhívta, hogy minél előbb térjenek vissza.

A görög csapatok elvonulnak Konstantinápolyt alól.

Konstantinápolyi távirat szerint az új görög kormány elrendelte, hogy a görög csapatok vonuljanak vissza a Csataldzsá-vonalról és szereljenek le. Párisi jelentés arról ad hírt, hogy Kjosz és Mitilene szigetén antidinasztikus források tört ki.

Románia a görögök oldalán.

Bukarestből jelentik: Az itteni lapok azt a hírt hozzák, hogy Bratianu miniszterelnök az angol, francia és olasz követekkel való hosszabb tárgyalás után két óra hosszat tartó kihallgatáson volt a királynál, hogy referáljon a görög helyzetről. Kormánykörökből Kisziavó hírek szerint a miniszterelnök Párisba és Londonba utazik, hogy a görögök érdekében közbenjárjon.

Lloyd George a kisázsiai kérdést a Népszövetségre akarja bízni.

Londoni hírforrások szerint az angol miniszterelnöknek az a kívánsága, hogy a Kisázsiaival kapcsolatos kérdéseket a Népszövetség intézze el, ellenben a tengerszorosok, továbbá keleti Thrácia és az Égei-tengerhez vitte bolgár kijárá kérdését bízzák a sóvresi szerződés aláíróinak döntésére.

A szövetségesek fontolóra veszik Jugoszlávia véleményét.

Londonból jelentik: A lapok értesítése szerint a párisi és londoni kormány ezidőszentint egyetért abban, hogy gyorsabban eljárásra van szükség a közeli Kelet problémáinak megoldására, mint a velencei egyezmény. A párisi angol követ ennél fogva a Poincaré által javasolt eljárásnak megfelelően legelőször is egyrészvényesen megállapodik Poincaréval és Sforzával a szövetségesek általános megartatásának megállapítására felől, mellett Törökország és Görögország képviselőit egybehoznák. Ez az eljárás behelnyé teszi, hogy Jugoszláviának és a többi balkáni államnak esetleges megjegyzéseit még fontolóra vegyék.

Szmirna lángokban.

Párisi jelentések szerint Szmirna, lángokban áll. A tűz az idegen negyedben keletkezett és egy óra alatt

A Balkán viharfelhői

Kisázsiaiból a Balkán félsziget felé közeledik a háborus veszedelem

A kisázsiai harcok eseményei, különösen pedig a törökök további aspirációi lassankint felratták közönségéből a jugoszláv, különösen a szerb politikai közvéleményt, amely eddig meglepő nyugalommal és nemtörődomséggel szemlélte a már kétféve folyó görög-török háborút. A háború konzekvenciáit csak annyiban vonták le, hogy megállapították, hogy a háborúkodó Görögországot egyelőre nem lehet felvenni a kisanatába. Beogradban túlságosan bizak a nagy hatalmak tekintélyében, akik megfogják tudni gátolni, hogy a Dardanellák körül megbomoljon a Sevresben kicirkalmazott egyensúly. Senki se merje hinni, hogy Mustafa Kemal pasa sikerrel tudjon szembe szállni a nagyhatalmak akaratával. Hiszen az egész jugoszláv politikának, mint az összes győztes államok politikájának is alapköve, kiindulópontja a békeszerződésnek sérthetlenségére. Németország három éve folytatt meddő harcot a békeszerződésnek jvető ellenrendelkezési ellen, a szentszótörő Kemal pasa pedig a békeszerződésnek területi rendelkezései ellen lázadt és mint az események mutatják, nem is sikerrelentül.

A győztes hadvezér biztonságával ma már az elvesztett európai területek után nyujja ki kezét Kemal pasa. Vissza követeli Thráciát, Bizáncot és a Dardanellákat. Nagy gondal-bajjal sikerült csak Párisban olyan új térépét összeállítani, mely megfosztotta a közvetlen határoktól a háború két szövetségesét, Törökországot és Bulgáriát. Beogradban, Athénben és Bukarestben ezt a balkáni béke fenntartása sine quanon-jának tekintették és tekintik ma is.

Most pedig ismét fejevenet a közvetlen bolgár-török határ helyzetállítása. A görög és szerb politikai körök haragja ezért, érdekes, Bulgária ellen fordul.

A bolgár kormány részleges elfogatásaitra is erősen tartják magukat a hírek bolgár reguláris és irreguláris csapatok felvonulásáról a régi török-

bolgár, ma görög-bolgár határral, a balkán háborúkból élénk emlékezőkben lévő Dedeagacs vonalra. Elymagst érik a jegyzékállítások a haragságos fővárosok között és a sugalmazott híradások szerint ezek a bolgár csapatmozdulatok teszik ezt szükségessé.

A velencei konferencia előtt, amely a sok akadályon keresztül is végre a megvalósulás stádiumába létszik kerülni.

Kemal győzelmei folytán így egyszerre észbekaptak a heogadi politikusok és rájönnék, hogy eminensien érdekelve van Jugoszlávia is a Balkán esetleges területi átrendezésénél.

De a kínos okokon kívül bejso oka is meg vannak erre az S. H. S. kormányának. A régi Törökország tekintélyes része még a Balkán háborúk alatt Szerbia jogára alá került. Ezen a területeken meglehetősen száma muzulmán lakosság él. És mint a »Pravda« jelenti, ezekre a muzulmánokra nem maradt hatás nélkül fajtásvérük nagy győzelme. A régi dicsőség és hatalom emléke ugy látszik ujja éled a ma letört és a radikális párt árnyékában meghúzódott dél-szerbiai muzulmán bégekben. »Miankább terjed, — írja a »Pravda« — a titkos agitáció. Bolgár ürvnokok mozgolódnak és a török lakosságunk a régi állapotok visszaállítását igényli. A dzsamiákkban titkos üléseket tartanak és furesa mozgalnak felvétel a régekben is gyanus szeméyek bözött. Délszerbiában már he is állott egy különös, ideges állapot, amelyel csak a hadságek nem vesznek észre.

Hasonló jelentések közölnek a Románhoz közelálló egyéb lapok is. És ma minden tekintetben az új háború előtti címmel foglalja össze a görög-török háború diplomáciai és katonai fejleményeinek híreit. Nem kell hozzá nagy ábránd, hogy megállítsuk, hogy a jugoszláv diplomácia az erősebb beleszólást közzli így elő.

az egész déli városrészen felharpodott. Minden oltsági kísérlet meg-
hisült és már a város északi negye-
dére is álcáspott a tűz. A lakosság
rémülten menekül, az idegen misz-
trók a szigetekre költöztek. Egyik
hír szerint a görög lakosság gyújtotta
fel a várost, a görög hírforrások szeri-
nt pedig a kemalisták gyújtották fel
a jórészt görög lakosságú Szamirná,
hogy ezzel meghosszabbítsák a török la-
kosságú Karabisszárnak a görögök
által történt felperzselését.

Szamirnából új részleteket közöltek
a török csapatok bevonulásáról. A
legújabb hírek szerint ideig örök
lovasszázad bevonulásokor egy gránát-
ot dobáltak a katonaságra és egy
tiszt megsebesült, mire a törökök
megrohanták az örmény negyedet,
ahol százötven embert megöltek és
számos asszonyt elhurcoltak. Ezután
a görög városrészt támadták meg,
ahol százhusz embert öltek meg. Va-
sárnap a törökök senkit sem engedtek
ki a városból és ekkor gyújtották fel
Szamirná. A tűzvész még mindig dú-
long.

Jugoszláv monitor Szmirna előtt.
Szalonikiból jelentik: Egy jugoszláv
monitor Szmirna elé ment, hogy a
szövetséges flotta együttes akciójában
részt vegyen.

Új balkáni koalíció.
Londonból jelentik: Török kor-
mánykörökben számolnak azzal, hogy
a Thraciára vonatkozó török tervek
megvalósítása esetén a legközelebb
idő alatt egy új balkáni koalíció fog
alakulni Kemal pása szándékainak
meghíusítására. Bulgária ebben az
esetben Kemal mellé állna, Bulgária
már előkészületeket is tett Kemal
pásának a Cataldza-vonalon túl
terjedő esetleges katonai intézkedési
esetére.

Bulgária mozgósít?
Párisból jelentik: Különböző hír-
források szerint Bulgária a thráciai
zavaros helyzetre való tekintettel el-
rendelte a mozgósítást.

**Jugoszlávia legyőztesen is
támogatja a görögöket.**

Londonból jelentik: Jugoszlávia új
igyezkései intézték a görög kormány-
hoz a keleti kérdés ügyében. Kijelenti
a jugoszláv kormány, hogy amennyi-
ben Törökország és Görögország kö-
zött balkáni háború törne ki, kész
támogatni Görögországot.

**Szövetséges csapatok szálltak
partra Konstantinápolynál.**

Konstantinápolyból jelentik, hogy
Caennából, a Dardanellák északi
partján és Konstantinápolytól szem-
ben Skadaránál francia, angol és olasz
csapatok szálltak partra, amelyek
Konstantinápolyt és a Gallipoli-fél-
szigetet fogják védeni.

**Szabálytalanul építik
a sándori villamos vonalát**

— Használhatatlan lesz az új vonal —

A sándori villamosvasúti vonal
építése körül megingt baj van. Most
azonban kemoly bajok merültek fel,
amelyek az egész új vonal használ-
hatóságát kérdésessé teszik. A város
által az építékek ellenőrzésére
küldött szakértő jelentése szerint
ugyanis a villamosvasut igazgatósá-
ga szabálytalanul épít az új vonalát
és nem tartja be az építkezésnél
szervezőszervi kötelezettségeit.

Az új vonal építésénél ugyanis a
pályának a talpják közötti részét
csepán salakkal töltik fel, holott a
szerződés szerint a pályának ezt a
részét kavicssal kellene feltölteni
és legfeljebb csak a kavics fölé ke-
rülhetne egy salak-réteg. A mostani
szabálytalan építkezés következe-
ben az új vonal teherbíróképessége
korlátozott lesz.

A pénteki rendkívüli tanácsülés
foglalkozott a sándori villamosvasúti

vonal szabálytalan építésének kér-
désével és a szakértő meghallgatása
után úgy döntött, hogy felszólítja a
villamosvasut igazgatóságát az új
vonal szabályszerű és szerződésileg
előírt építésének szigorú betartását.

Ha pedig a mostani salakkal való
pályát feltöltésnek az volna az oka,
hogy a villamos-társaság nem ren-
delkezik megfelelő kavics fölé, úgy
a városi tanács ennek ellenére sem

Nincsic a nemzeti kisebbségekről

— A Népszövetség Nincsic Momcsiló javaslatát fogadta el —

Genéből jelentik: A hatodik poli-
tikai bizottságban, amelyben a
nemzeti kisebbségek ügyét nap-
pirendben, Nincsic külügyminiszter
nagy beszédet mondott. Nincsic
mérészkelt tónusban, de határozottan
bírált Mire tanárnak Dél-Afrika ki-
küldöttjének és Lord Cecil-nek ja-
vaslatait, amelyek egyes részekben
megnehezítették azoknak az álla-
moknak helyzetét, amelyek a nem-
zeti kisebbségekről szóló szerződés
aláírói között szerepelnek. Kifejtet-
te Nincsic, hogy ebben a kérdésben
nem kell mindig olyan kisebbsége-
ket látni, amelyeket a többség el-
nyom és megfosztja őket jogaitól.
A mai demokratikus államokban csak
izoláltan fordulhatnak elő visszaélés-
sek. Mégis állandóan fel fognak me-
rülni a nemzeti kisebbségek elleni
visszaélések ügyei, mintfogva vannak
oly államok, amelyek nem tudnak
belenyugodni abba, hogy egyes te-
rületeket elveszítettek, másrésztől
pedig a kisebbségek sem nyugoz-
nak bele, hogy más idegenfajú állam
kötelékbe lettek csatolva. Elége-
detlenségük abban nyilvánul meg,
hogy a békét állandóan fenye-
getni fogják és ezáltal megnehezítik
azoknak az államoknak konszolidá-
cióját, amelyeknek területien élnek.

hajlandó az építkezések lelkeszaki-
tásába beleegyezni, hanem követeli
a villamosvasut igazgatóságától, hogy
a talpjákat és a sínek lerakását foly-
tassa, mert ez nem teszi lehetetlen-
né azt, hogy a pálya feltöltése egy
későbbi időpontban történjék meg. A
város ehhez a határozatához ra-
gaszkodni fog mert nem akarja,
hogy az új vonal elkészülte újabb
kétséget szenvedjen.

Ez az oka annak, hogy panaszaink-
kal állandóan zaklatjuk a Népszö-
vetséget. Ezért igen fontos az elő-
látás és a bölcs megfontolás a nem-
zetiségi kisebbségi kérdésben, mert
nagyon könnyen megtörténhetik,
hogy a nemzeti kisebbségek jogai-
ról folytatott harc átalakul azon áll-
amok elleni küzdelemmé, amelyek-
nek területén a kisebbségek élnek.

Nincsic beszédére Mire azonnal
válaszolt. Beszédében elismerte
Nincsic fejtegetéseinek helyességét
és mérsékletességét és hozzájárult
eredeti javaslatát egyes helyeinek
helyesbítéséhez.

Kihagyták mindazokat a rendelkezé-
seket, amelyek azokra az
államokra kedvezőtlenek, ame-
lyeket a szerződés köti a ki-
sebbségek kérdésében és kibő-
vítették olyan rendelkezésekkel,
amelyek a nemzeti kisebbsége-
ket arra kötelezik, hogy loyális
polgárnak legyenek államaiknak.

Kimondták annak a szükséges-
ségét, hogy mindazok az államok,
amelyeket nem kötnek a kisebbségi
szerződések, szintén megadják a ki-
sebbségek védelmének azokat a ga-
rantációkat, amelyeket a szerződés
tartalmaz.

**Zadvarec püspök ellen
éles támadást intéztek a magyar nemzetgyűlésen**

— Fellekezti vita miniszteri végszóval —

A magyar nemzetgyűlés pénteki
ülését — mint Budapestről jelentik
— izgalmas vita zajlott le, amelyben
egy felszólalás kapcsán szóba ke-
rült a pusztaszeri Árpád-ünnep is-
meretes botránya. Pusztaszeren tud-
valegően ünnepélyt tartott novem-
ber 3-án az Árpád-egyesület és Zadvarec
István tábori püspök csak
abban az esetben volt hajlandó az
ünnepélyen misét celebrálni, ha nem
lesz ugyanakkor protestáns isten-
tisztület. A püspöknek az a kifé-
lítése nagy meglepetést keltett a re-
formátusok körében. Az esetet most
Janka Károly képviselő napirend
előtt szóvá tette a nemzetgyűlésen.

Janka Károly: Az állami élet ren-
dezettségé nemcsak az állam pénz-
ügyi egyensúlyától, hanem az állam-
polgárok lelki egyensúlyától függ.
Tehát nemcsak az adók milliárdjai-
val kell áldozatot hozni a haza iránt,
hanem lelki tekintetben is a köles-
més megértés érdekében. Egy kicsi-
nyes esetet akar szóvá tenni. Egy el-
szigetelt jelenséget, amely rendszé-
rességénél fogva alkalmas lehet arra,
hogy az állampolgárok egy ré-
szét aggodalommal töltse el és
nyugalmitra. A protestáns köz-
nyugalmsra már ismételtén kinos hatá-
sát gyakorolt egy magas közfogl-
állást betöltő, különben izzó fő- és
hazaszeretőtéért tiszteltetendő
egyénnek, Zadvarec tábori püspök
urnak egy-egy nyilatkozata, vagy
cselekedete.

A protestáns közvélemény: kinos-
san érintette annakidején a tábori
püspök urnak az a kitétele, mikor az
összes állampolgárokból álló hads-
ereg főlé védszentet akart prókla-
máltatni, a más hiten levők vélemé-
nyének tekintete vétele nélkül. Ezt
annakidején a miniszterelnök ur ta-
pintára leszerelt. A tábori püspök
ur azóta ismételtén jónak látta be-
letörni a testvéri szeretet tövisét
a protestáns állampolgárok szívébe.
Utál a tábori püspök régi beszédére,
majd felelmi, hogy utóliára a
pusztaszeri hazafias emlékünnepet
vélté helyesen, felhasználni testvé-
rieten élzésének megnyilvánulásá-
ra.

Kiss Menyhért: Keresztények,
szeressétek egymást.
Janka: Nem szabad az esetet szó-
 nélkül hagyni, nehogy a közvele-
ményben éreztessé pusztító hatását.
(Helyeslés a Ház minden oldalán.)
Drozdly Győző: Nem kell vallás-
háború.

Janka: Részint sajtóközlemények-
ből részint a szeptember református
egyház lelkeszének információjának
alapján ismerteti a pusztaszeri incid-
ens előzményeit. A pusztaszeri Árpád-
Egyesület szeptember 3-án szan-
dásházhoz hívten Árpád-ünnepet ren-
dezett.

Miután az ünnep összesett egy-
üttal az egyesület 25 éves fennállá-
sának évfordulójával szelcsébb ke-
retekre akarták az ünnepséget be-
terjesztetni. A rendező egyesület ke-
nyen kívánta az egész vidék lakos-
ságát. Mikor a rendezőség a makói,
szentesi, hódmezővásárhelyi reformá-
tus egyházak vezetőiségét is föl-
kérte, hogy az ünnepélyt a szöszék-
ről adják tudni gyülekezetüknek,
az egyházközségek azon kívánsá-
guknak adtak kitéezést, hogy az
ünnepélyen református istentisztelet
is legyen.

A rendezőség Bakó László rei-

lelkész bevonásával meg is állapo-
dott, hogy egy rövid innából és be-
szédből álló református istentiszte-
let is lesz s ezt falragaszokon hoz-
ták a közönség tudomására.

Ekkor Zadvarec tábori püspök
táviratot küldött, amelyben ki-
jelentette, hogy ily körülmé-
nyek között nem hajlandó az
ünnepélyen misét celebrálni. A
rendezőség erre a szeptedi pré-
posthoz, majd az espereshez
fordult az ünnepély megtartása
tekintetében, de ezek kijelentet-
ték, hogy ok csatlakoznak a tá-
bori püspök felfogásához. Köz-
ben egy szeptedi nő privát tá-
viratot küldött a püspökhoz, a
melyben azt közölte vele, hogy
az ügy elintéződött, mire a pü-
spök bejelentette, hogy hajlandó
misét mondani.

Ez a rendezőséget kinos helyezé-
be hozta. Ezért azt az ajánlatot fel-
tették a reformátusoknak, hogy priva-
tim tartssanak istentiszteletet. (Zaj.)
Ilyen körülmények között a reformá-
tus egyházközség a Tiváriti Iro-
da utján közölte a szeptedi lapokkal,
hogy a református istentiszteletet
katolikus papság érthetetlen tiltako-
zása miatt elmarad. Jezus-Krisztus
azt mondotta. Jaj a botránkozató-
rának, de azt is mondotta: Jaj a bő-
ránkozónak. Ez az eset nem csak
a református állampolgárok sérel-
me, hanem a nemzet sérelme. El kell
kerülni mindazt...

Haller István: Ezt is el kell ke-
rülni.

Janka: ... ami az egység útjában
áll. Történelmi pillanat áll az ajtó-
előtt, amely alkalmas lehet a nem-
zet felemelkedésére, de ennek a fel-
emelkedésnek, a magyarnak mag-
gyartól való elidegenítése nem le-
het előmozdítója.

Zadvarec tábori püspök urnak,
mint állami ötdik osztálybeli tiszt-
viselőnek működéséhez lehetne szó-
tízn.

Haller István: Egy krajcárt sem
kap az államtól. (Zaj. Elnök cse-
nget.)

Janka: A kanonjog nem zárja el
annak jelentőségét, hogy egy lefo-
lytatott istentisztelet után egy másik
válfalkezetet is istentiszteletet
tarthasson. A legszebb precedenst
erre maga Csernoch János herceg-
prímás szolgáltatta a nemzetgyűlés
megnyitása alkalmával, amikor a
szent misét celebrálta és azután fel-
tűnés nélkül elköszönt.

Janka Károly beszédére Klobels-
berg Kunó gróf vallás- és közokta-
tásügyi miniszter nyomban fel-
kijelentette, hogy a tényállás tekin-
tetében a másik fél meghallgatása
nélkül nem nyilatkozhatik.

Feltétlenül valami félreértésnek
kellott lennie, valami hibának az
ünnepség rendezése körül.

A tábori püspök ur, amint tudják
mindazok, akik ott voltak a vitézé-
avatások alkalmából, elvégezte az
egyházi szertartást ugyanakkor, a
mikor a protestáns egyházak tagjai
is ünnepi beszédet mondtak.

A világi hatalom körén kívül esik
az, hogy egyes felekezeteiket szer-
tartások végzésére utasíthasson. De
kötelessége a kormánynak, hogy a
kiegyenlítésnek módját keresse.

A magyar kormány érintkezést
fog keresni Magyarország herceg-
prímásával, aki ismételtén tanúclét
adta, hogy mily felfogással viseltetik
ezekben a kérdésekben. Meg va-
gyok győződve arról, hogy a ma-
gyar királyi kormány és a herceg-
prímás ur ő emmenclájával egyetér-
tőleg meg fogja találni a módját an-
nak, hogy a nemzeti ünnepélyek, za-
vartalan lefoiyása biztosítva legyen.

**Minden magyar legyen
vasárnap Sentán!**

Uj hangok . . .

A szubotocai újságíró-kongresszus hatása

Az „Epocha” című ismert beogradi újság „Magyarjainkhoz és németjeinkhez” címen a lap felülszemes szerkesztőjének, Risztovicnak tollából feltűnést keltő vezércikket közöl, amely úgy tartalmával, mint meleg, őszinte hangjánál fogva a jugoszláviai hangnagyság és németiség legnagyobb érdeklődésére tarthat számot és a benne rejlő becsületes, megértő tendencia a beogradi sajtó és e révén a beogradi közvélemény örvendtes megváltozásának tekinthető a nemzetiségi kisebbségekkel szemben. A politikai eseményeimben menő cikket teljes fordításban itt közöljük:

Bevalljuk, hogy benneteket később ismertünk meg. Beismerjük, hogy ez nagy veszteség volt reátok nézve, a mi részünkről pedig nagy mulasztás. A felelmetes háboru befejezte, amely mint minden eddigi háboru, egyeseknek fájdalom, másoknak megelégedést hozott, nem adott nektek alkalmat hogy bennünket a szerb királyságbelieket megismerhessetek. Mi sohasem tekinteltünk degenkedéssel hazánk egy polgárára sem. A mi zsidóink szerbek voltak és azok is maradtak mindvégig. Valamennyi háboruinkban hősiessé harcoltak és hősiessé haltak meg, mert azért a hazáért küzdöttek, amely igazi hazájuk volt, amelyben ők teljesen egyenjogúak voltak.

Ésért mi küzdeni fogunk az ugynevezett kisebbségeink jogait, azért, hogy a nemzeti kisebbségek szabadok legyenek, hogy diszünkre való honpolgáraink legyenek.

Hogy a mi kisebbségeink loyális hazafioinkká váljanak, szükséges, hogy velük úgy bánjanak, mint ahogyan Szerbia bánt valamennyi állampolgárával. A mi kötelességünk, hogy az egyesek és az egész nép nagy fájdalmat az elvesztett haza iránt némileg csökkentjük. Nincs jogunk és nem is tettük azt soha, de nem is engedhetők meg, hogy kisebbségeinkről azt követeljük, hogy ne szeressék és ne kívánják előbb hazájukat, vagyis azt, amit véreinkről megköveteltünk, amikor ezek idegen uralom alatt állottak.

Ez megdönthetetlen emberi jog, amely elköszönösen meg kell beszélnünk. A mi kisebbségeink asszimilációját — a nekik természetesen még idegen hazához — nem mozdítják elő az eddigi alkalmazott eszközök: a kihívások és az erőszak. Ilyen eszközök csak visszatartólag hatnak.

Ezt a pszichológiai momentumot kell szem előtt tartani és nem vezetjük magunkat a győzelem hódító hatásától és a kicsinyszerűség bosszúvágyától. Nem szerettünk volna magunknak ellenséget, ha nem hagytuk volna magunkat félrevezetettnek. Bántani a haza iránti szeretet erőszakkal elnyomni. A mostoha nem lehet soha igazi anya: ez előfájdalmas tény. Azon elvekkel kiindulva, amelyek a személy- és

a tömegbiztonságot és az államforma demokratizálását követelik, a mi magyarjainktól azt követeljük, hogy velünk együtt fejezzék ki a Horthy-zsandárurolom feletti rosszálalukat. Ilyképpen megmutatják majd, hogy az igazi szabadságot, a demokráciát akarják és nem ragaszkodnak bármilyen hazához.

A megvezetégetés, az erőszak okoztak kisebbségeink elidegenítését. Ha majd e helyett erkölcsös, alkalmas és tisztességes lesz minden, erős meggyőződésünk, hogy e hazában nem lesz különbség magyar, német,

horvát, szlovén avagy szerb között.

Beograd fogja majd megadni nektek a teljes polgári jogokat, a teljes polgári szabadságot, még ha száz „Narodna Obrana” létezik is.

Magyarok és Németek, higyjétek Beogradnak! Beograd tudja mi a jog és a szabadság, Beograd tudja miként kell emberekkel bántani.

Higyjétek nekünk és e hitelben becsüljétek meg e földet. Legyen csak még kis türelmetek és ez a föld a ti földetek is lesz és akkor ti is őszintén szeretni fogjátok.

Az SHS. királyság új jóvátételi követelése Magyarországtól

Budapestről jelentik: A Virradat szerint az S. H. S. királyság újabb kártérítési követelést szándékozik Magyarországgal szemben támasztani. Felszólítja a bácskai, bánati, szlavoniai és horvátországi lakosság közül mindazokat, akiknek Magyarországgal szemben a háboru alatt élvált tárgyaikért követelések vannak, hogy kártérítési igényeiket jelentse be. A városi tanácsok magukra vállalták az adatok összegyűjtését, amelyek a békeszerződés értelmében a kártérítés kimutatásához szükségesek. Hír szerint a beogradi kormány ebben az ügyben legközelebb jegyzéket intéz a párisi jóvátételi bizottsághoz. A Virradat e közleményéhez megjegyzi, hogy amennyiben a jóvátételi bizottság foglalkozik ezzel a kérdéssel, úgy magyar diplomáciai körök véleménye szerint Magyarország a békeszerződés alapján szintén jogot fog formálni arra, hogy a bajai háromszög és Baranya megszállása alatt a jugoszláv hatóságok által történt rekvirálások feletlen kártérítést követeljen.

Magyarországot felveszik a Népszövetségbe

Az albizottság meghallgatta Bánffy magyar külügyminisztert

Genfől jelenti a Svájci Távirati Iroda: A hatodik albizottság, amely Magyarország felvételi kérelmét vizsgálja meg, esütőre délelőtt meghallgatta gróf Bánffy Miklós magyar külügyminiszter erre vonatkozó exposéját. A miniszter nyilatkozatot tett, amely alkalmasnak látszik arra, hogy a bizottság kebelében telmerül aggodalmakat eloszlassa. Gróf Bánffy kijelentette, hogy hazája vezető többségének képviselője és biztosította a népszövetségi szabályzat I. cikkelyét, amely az államok nemzetközi kötelezettségeiről szól, egész terjedelmében és lementartás nélkül elismeri.

A Habsburg-dinasztia restaurálására vonatkozó kérdést nem intézte gróf Bánffyhoz. A bizottság megelégedett a magyar nemzetgyűlés-

nek erre vonatkozó nyilatkozatával. Az albizottság Magyarország felvételére kedvező jelentést fog a 6. bizottság elé terjesztani.

Bécsi jelentés szerint a Neues Wiener Journalnak jelenti Genf-ből: A népszövetségi közgyűlés első albizottsága-foglalkozott Magyarországgal felvételének kérdésével. Hír szerint a bizottság ebben a kérdésben kedvező véleményt fog előterjesztani és a kisanant részről sem kell komoly ellendállást tartani.

A főbizottságok a politikai ügyek tárgyalására alakított ugynevezett hatodik bizottságban kétszékűvil még nagy érdekösszesapások lesznek, mert ebben a bizottságban Benes cseh-szlovák külügyminiszter elő fogja terjesztani a kisanant aggodalmait.

Befejeződött a sombori vizsgálat

A felfüggesztett Markovics Nikola pénteken adta át a topolai főbírói hivatalt — Változások a megyei jegyzői karban

A sombori vizsgálat, amely Sztójkov Mózes bácsimegyei alispán ellen indult meg, de később az egyre szaporodó kompromittáló adatok alapján mind szélesebb körre terjesztették ki és súlyosan belekeverte az ügybe a megyei közigazgatás több exponensét is, pénteken befejeződött.

A vizsgálatot vezető dr. Vlaskalin Milorad főinspektor pénteken már el is hagyta Sombort, ugyancsak visszatért Subotica-ra Tillingner György főkapitányhelyettes is, aki szintén tevékeny részt vett a vizsgálat lefolytatásában. A bizottság munkájának befejeztével a bácsimegyei alispáni hivatalt pénteken már át is vette az újonnan kinevezett alispán: dr. Radisics Lázár, eddigi sombori polgármester akiről pénteken délután bucsuzott el Sombor város tisztukára, ami után Radisics dr. elfoglalta új hivatalát.

A vizsgálat befejezésének napján azonban a Sztójkov-afférral kapcsolatban több fontos felhívás történt. Amint már megírtuk, Markovics Nikola topolai főszolgabíró az ellene irányuló

súlyos vádak következtében felfüggesztették állásától. A felfüggesztés pénteken hivatalosan is megtörtént.

Striles Jenő sombori vármegyei levéltáros közölte Markovicsal felfüggesztését és felszólította, hogy hivatalát azonnal adja át. Ez még pénteken meg is történt és Markovics Nikola átadta hivatalát Jankovics Súlyos sombori főszolgabírónak, akit ideiglenesen neveztek ki a topolai járás főszolgabírójává.

Markovics Nikola topolai főbírói felhívása miatt történt súlyos visszaélések miatt történt, amelyekben a topolai főszolgabírók is aktív része volt. Bár a felfüggesztés már régebben ismeretes volt, azért Markovicsnak hivatalából való távozása mégis felűnést kellett Topolán, mintán a felfüggesztett főszolgabíró lépten-nyomon azt hangoztatta, hogy Vlaskalin főinspektor megelégedését fejezte ki neki tisztakül működésért. Ennek ellenére is bekövetkezett azonban Markovics Nikola eltávolítása és a felfüggesztésen kívül még bírói eljárás is indult

ellene a visszaélések miatt.

Markovics főszolgabíróval egyidejűleg felfüggesztették Dimitrijevic topolai jegyzőt is, akiknek helyébe Tésics Nikola volt újszvidéki jegyzőt neveztek ki. Ugyancsak a bajai háromszög kiürítése alkalmával elkövetett visszaélések miatt felfüggesztették Rigica község előjáróságát is, a községi jegyző kivételével.

A Sztójkov-afférról függetlenül más változások is történtek a megyei jegyzői karban. A Topolára kinevezett Tésics Nikola helyére Újszvidékre Jankovics Jovan nemessimlői jegyzőt neveztek ki, Szilagy község jegyzőjévé Leh Ferencet és novoszelei jegyzővé pedig Berzenkovics Ivánt neveztek ki.

A sombori vizsgálat teljes anyagai is rövidesen nyilvánosságra kerül. A vármegyei közgyűlés új időpontját szeptember 23-ikát tűzték ki, amikor is dr. Radisics Lázár, az új alispán terjeszti be a közgyűlésnek a vizsgálat lefolyásáról szóló részletes jelentést.

Készüljétek a Magyar-vasárnappal!

Véget ért

a bécsi nyomdásztrájk

Ausztriában megszüntetik az index-rendszert

— Bécsi tudósítónktól —

Kéthetes tartam után végre megszünt a nyomdászok strájkja. A pénteki reggelnek az volt a szencziója, hogy a bécsi közönség ismét szokott olvasmányához jutott. A strájk csak látszólag végeződött a strájkolók győzelmevel, akiknek diadala valóban pyrrhusi győzelem, mert hisz a legfontosabbtól, amit minden ilyen strájk alkalmával elsősorban követelnek az indextől estek, ismeretes, hogy az utolsó strájk azt az eredményt hozta meg, a szociáldemokraták szemérméből, hogy az állam belement az indexszerű fizetésiutalásba.

A mostani kéthetes strájk éppen fordított eredménnyel végeződött. A látszat az, mintha a munkások kerültek volna ki belőle győztesen, de a valódi győzők az újságírók, mert sikerült elérniük azt, hogy a munkások előlhattak az index követelésétől és a fizetésrendezésnél más alapot fogadtak el.

Ennek a ténynek a következményei egyelőre beláthatatlanok, de az bizonyos, hogy Ausztria egész pénzügyi politikájára roppant hatással lehetnek, azért, mert ez valószínűleg a kiinduló pontja lesz egy olyan akciónak, amely az indexrendszert megszüntetését fogja maga után vonni.

Ennek előjelei már most is mutatkoznak. Politikai körökben élénken tárgyalják, hogy az indext megszüntetik, mert az index demoralizáló hatása az utóbbi hónapok folyamán a legnagyobb mértékben kivilágolt. Az indexek mindig egy-egy újabb drágulási hullám kiinduló pontjai voltak és így Ausztria belekerült egy circulus vitiosusba, amelynek az eredménye az volt, hogy a bankjegyforgalom egyre nőtt és a pénz értékételenedett.

Ugy hírlk, hogy a kormány már tárgyalásokat folytat a szociáldemokrácia vezéréivel s ezeknek a tárgyalásoknak a célja az lenne, hogy az index publikálását végleg felfüggesztés és az index alapján való fizetéseket megszüntetik.

Gyilkosság

a Sombor-Bezdan-i országoton

Egy debrovolljác agyonlötötte a társait

Somborból jelentik: *Matica Csilies* és *Maszirevics Sanko* dobrovolljác gazdák hétfőn délután a Sombor-Bezdan-i országot egyik koreszmájában együtt borozgattak. Ivas közben a két gazda valamin összeveszett és csakhamar verekedésre került a sor. Sikertült azonban őket szétválasztani és látszólag kibékülten távoztak a koreszmából.

Félhat óra volt, amikor *Maszirevics Sanko* felült kocsijára, amelyen füstelt szállított haza a malomból és megindult majorsága felé. Amikor azonban későn este a kocsi tanyájához ért, az ott tartózkodók rémülten vetették észre, hogy *Maszirevics* átöltött fejével, véresen fekszik a kocsián. A szerencsétlen emberből ekkorra már elszállt a lélek.

A nyomozás a rejtélyes ügyben azonnali megindult és azt *Martinovics* sombori főkapitányhelyettes vezetésével *Drahovac József* csendőrmester és *Fazekas Mihály* detektív folytatták le. A nyomozás csakhamar megállapította, hogy a gyilkosság tettese *Matica Csilies*, akit le is tartóztattak. A gyilkos kezdetben tagadtott, később azonban beismerést bűnt és meg is mutatta azt a helyet, ahová a falonai fegyvert rejtette, amellyel *Maszirevics* agyonlötötte. A fegyverből egy töltény volt kilőve. A gyilkos már az ügyészség foglya.

ALBANIA

— **Pasics Párisban.** *Beogradból* jelentik: Szombaton utazik el *Pasics* miniszterelnök *Marienburgból* Párisba. Erre az utjára elcsúszó *Nesics* külügyminiszterhelyettes, aki *Pasics* előadója lesz a keleti kérdésben, az Albániával való határmegállapítás ügyében és azokban a kérdésekben, amelyekről *Pasics* a nagykövetség konferenciájának tagjaival megbeszéléseket fog majd folytatni. *Pasics*nak különleges megbeszélései lesznek majd a francia köztársaság elnökövel, *Pomarcával*, az albán határminél gyorsabb elintézése céljából.

— **A suboticiai ügyészség új vezetője** átvette hivatalát. *Marusics Kosztja* újonnan kinevezett államügyész, a suboticiai ügyészség új vezetője, csütörtökön átvette a suboticiai kerületi törvényszék elnökevé kinevezett *Magyarovics Milán* helyettes főállamügyésztől a suboticiai ügyészség vezetést. *Marusics Kosztja* eddig mint vizsgálóbíró működött a suboticiai törvényszékben és több tagy bünyviszágát sikere füződik nevéhez.

— **A fascisták a horvát és szlovén nyelv ellen.** *Triestből* jelentik: Az itáliai fascisták Pólaban kongresszust tartottak. Határozatukban azt követelik a kormánytól, hogy a fumi kérdést minél előbb az a kivánságok szerint rendezze. Tiltkozik a határozat a horvát és szlovén nyelvnek a bírói és rendőri hatóságok előtt való használatát ellen is.

— **Egyezés.** *Fehér Rozsika* uronayt *Stara-Kanizár*ól eljegyezte *Ivan Weigner* iparművész *Beograd*. (Mindenki közli értesítés helyett.)

— **Seypel kancellár beszámolója az osztrák nemzetgyűlésen.** *Bécsből* jelentik: A nemzetgyűlés csütörtök délután Seypel kancellár beszámolóját Ausztria helyzetéről. Határozottan megcáfolja az Ausztria fegyvetegő államszövetségéről és bolsevizálásáról hangzó híreket és információkat alapján kijelenti, hogy a szomszédállamok

bemasirozásáról és Ausztria felosztásáról szóló hírek üres szóbeszédnek nem egyebek. A kancellár *Prágában*, *Berlinben* és *Veronában* teljesen őszinteséggel kifejtette az osztrák kérdés megoldásának lehetőségét és midőn Ausztria elszántágát látta, hogy maga keresi az osztrák kérdés politikai megoldásának útját, az osztrák kérdést az azt megillető politikai fontossággal kezdték kezelni. A kancellár végül a lakosság valamennyi részére és osztályára appellál, nehogy az a hit lábrakeljen, hogy Ausztria a zavargások fészke.

— **A semleges államok szövetségében** tömörülnek. *Genéből* jelentik: A népszövetség körében feltűntést keltett, hogy *Branting* *Genéből* várattalun Svédországba utazott. Ezzel kapcsolatban rámutatnak a holland királyi svédországi látogatására is és azt hiszik, hogy ezek a látogatások összefüggnek azzal a régi tervvel, hogy azok az államok, amelyek a világháborúban nem vettek részt, szövetségbe tömörülnek.

— **Szeptember 22-én** megnyílik a *Bukarest-prágai repülő-forgalom.* *Prágából* jelentik: A *Franco-Roumain* szeptember 22-én megnyitja a *Bukarest-prágai repülőforgalmat.* Egyelőre csak kétszer hetenként — hétfőn és pénteken — fognak repülőgépek járni.

— **A nyugatmagyarországi tartománygyűlés** Bécsbe költözik. *Kismartonból* jelentik: Osztrák politikai körökben elhatározták, hogy a megszállott Nyugat-Magyarország tartománygyűlését *Kismarton*ból az osztrák fővárosba helyezik át. Az ülésterem felszerelésének átszállítását már meg is kezdték.

— **Felbúszakadás** *Novisadon.* *Novisadról* jelentik: Pénteken délután egy-két óra között óriási felbúszakadás volt, amely a város mélyében fekvő utcát elöntötte. A házak pincéi megteltek vízzel. Az utcán a gyalogközlekedést egy órán át megakasztotta az utcának hőmpolygó vízforgalma.

— **Közföldi kereskedelmi kamarákat** állítanak fel *Beogradban.* *Beogradból* jelentik: Néhány nappal ezelőtt megalakult *Beogradban* a cseh-szlovák jogszólvány kereskedelmi kamara, megalakulását rövidesen követi majd az angol-jugoszláv és az argentinai-jugoszláv kereskedelmi kamarák felállítását. Másrészt pedig a német-jugoszláv kereskedelmi kamara *Berlinben* való megalakulását várdozik a német érdekelttség megbizottja, aki e hivatal már néhány nap óta *Beogradban* tartózkodik.

— **Vérhas járvány** *Szarajevóban.* *Szarajevóból* jelentik: A városban nagy számban dizentéria esetet észleltek. A járválynak különösen gyermekek között több halálos áldozata volt.

— **Drágel a német posta.** *Perlin* jelentés szerint a német birodalmi gyűlés elhatározta, hogy a postatársaság október 1-ével felemeli. Az egyszerű levél díja 6, a nyomatványé 3 márka lesz.

— **Héjas Iván újból provokáltatta** *Eötvös.* *Budapestről* jelentik: Mint ismeretes, *Eötvös Bálint* dr. nyílt levelet intézett *Héjas Iván*hoz, amelyben megtagadta azért, mert seédei nem találták lovasizs elgáteladásra alkalmasnak és egyoldalt jayzóv-könyvvel intézték el az ügyet. *Héjas* legnap *Collas Tizor* báró és *Rác Vilmos* dr. után újból provokáltatta *Eötvös*-t. A segítők *Eötvös* nem találták otthon és levélben kérték fel segítség megnevezésére.

— **Egy veszedelmes gonoszlevél** elfogadása. *Novisadról* jelentik: A rendőrség elfogta *Jovanovics Károly* hírhedt zsebmetszőt, aki harminchat életévétől tizenhat évet ülhet különböző börtönökben. Most egy nagyobb lopáson tetten értek.

— **A hastingsi sakkverseny** eddigi eredményével. A hastingsi nemzetközi mesterversenyen csütörtökön *Taracs* *Siegbert* dr. müncheni nagymester mérkőzött *Thomas* angol mesterrel. A játszma egyenlő hadállással függőben maradt. *Yates* brit bajnok megverte az orosz *Bogoljubov*-t. *Aljechin* ezutal is győzött *Rubinstein* ellen.

— **Illyéket újból letartóztatták.** *Budapestről* jelentik: *Illy László*t és társait, akiket a rendőrségtől elbocsátottak, ismét letartóztatták és csütörtökön átkísérték az ügyészséghez. A soros ügyész a vizsgálóbírótól azt indítványozta, hogy az előzetes letartóztatást valamennyi terhelttel szemben tartsák fenn. A vizsgálóbíró a terheltet kihallgatása után határoz.

— **Lelketlen anya.** *Somborból* jelentik: A milicsai szállásokon egy három hónapos csecsemő hulláját találták. A megindított nyomozás kiderítette, hogy a csecsemőt saját anyja, *S. Ljubica* gyilkolta meg.

— **Francia frankban fizetnek az idegenek** *Budapestben.* *Budapestről* jelentik: Csütörtök este a *Dunapalota* ütköző idegeneknek olyan étlapot nyújtottak át, amelyen az árak francia frankban voltak számitva. Az étlap magyar és franciaszóveggel részről áll. Az egyiken magyar koronában, a másikon pedig frankban vannak feltüntetve az árak.

— **Lefoglalták** *Habsburg József* csehországi birtokait. *Prágából* jelentik: A betűgyűlési tanács a külügyminisztériummal egyetértően kimondta, hogy *József* főherceg és *Jenő* főherceg az osztrák-magyar uralkodóház tagjainak tekintendők és ennek alapján a cseh köztársaság területén lévő birtokaik lefoglalandók.

— **Az orosz menekültek ambulanciája.** A suboticiai orosz menekülteknek egy örökösrekes ambulanciája van, amely azonban rosszul van elhelyezve. Ezért a menekülteknek egy kuldátovics kereste fel péntek délután *Takabovics Miklós* alpolgármestert, akitől kérték, hogy a város hűcsésze rendelkezésre a *Paja Dobanovicski* utcában a kereskedelmi iskola mellett földszintes városi ház két szobáját, amelyekben most két városi hivataloszaga lakik, az ambulancia céljaira. Az alpolgármester megígérte a kioldatásnak, hogy lehetőleg eleget tesz a kérésnek.

— **Egynapos csecsemő az utcán.** *Somborból* jelentik: Csütörtökön este egy örszolgálat végző rendőr, *Austpitz Jenő* fogtechnikus háza előtt, a kapuban egy egynapos csecsemőt talált. A rendőri nyomozás megállapította, hogy a csecsemőt *M. Anna* szobalány, nyomban a szülés után helyezte oda.

(*) **Slávis Ferenc** szuboticiai nyelvtanár új szerb-horvát-magyar nyelvtant állított össze a középiskolák I. II. osztálya részére, valamint magánaton való használatra. Az anyag feldolgozása *Beritz* módszeren alapul és így a nyelv könnyen elsajátható. A sorozat első füzetét már megjelent és kapható *A. Mamuzsics* könyves papírkereskedésben *Suboticián*, (városháza alatt.)

(*) **Kalmár** női divatszalonja *Baruna Rudic*-szalonna 2. 0009

(*) **A Talmudra Egyesület** a folyó tanévben is különböző ingyenes, hébernyelvű és tárgy tanfolyamot létesít a zsidó ifjúság számára. E tanfolyamokra, melyek az ünnepek után nyílnak meg, beiratkozni már most lehet dr. *Geison József* rabbi ur lakásán, deirőlthetnek 11-12 óra között. Felvilágosítás a tárgyban ugyanitt nyújtható.

Mit szól hozzá?

— *Ujra itt az ősz, éppen oly kedves és friss, mint tavaly. A'ig őszült valamit egy év óta...*

SPORT

Vasárnapi program. *Vasárnap* *Suboticián* két mérkőzés kerül eldöntésre. *Barátságos* mérkőzés keretében, a *Bácska* és az *Sz. M. T. C.* fog találkozni a sombori-uti pályán. A fiatal munkás csapatról, amely csak nemrég ment át a tüzkeresztészen — nevezzen hihető — hogy komoly ellenfele tud lenni a bajnoksapatnak, amely még ha indiszponáltan és tartalékokkal játszik is, könnyen gólokig fog végezni az *Sz. M. T. C.* ambiciózus és jelkes csapatával. — *Sand-pályán* a *Sloga* és *Concordia* csapatai mérkőznek. Mindkét csapat meglehetősen jól tartja magát és a papírforna szerint körülbelül egyenlő erőt képviselnek. Mindkét mérkőzés fél négy órakor kezdődik.

A Sand Somborban. A *Sand* csapata vasárnap *Somborba* randul át, hogy lejátsza az ottani *Anatóler* csesedek bajnok mérkőzését. A csapatból hiányozni fog *Haraszti*, a kinek a fegyelmű bizottság még pár hétig kényszerpihenőt rendel. Tekintve a sombori *Anatóler* az utóbbi időben beállított formahanyatlását, a suboticiai csapat győzelmet várjuk.

Angol atléták *Budapestben.* A *M. A. F. C.* vasárnapi nemzetközi versenyén indulni fognak az oxfordi és cambridgei egyetem kiváló atlétái, akik európai túrújak során *Prágából* mennek át *Budapestre*. Az angol atléták majdnem mind kiváló klasszisok képviselnek és *Benedekel*, *Geróvel*, *Haluszkával*, *Nemethyvel* való összecsapásuk szenzációsnak ígérkezik.

TÖZSDE

Beogradi terménytözsde. *Szeptember 15.* A mai tőzsdénan is teljes üzletelenség jegyében folyt le. Az árkövetkezők: *Bácska* buza 412.50—417.50, banáti buza 413.75. *Árpa* 367.50—388.75. *Zab* 300. *Csöves* tengeri 165 dinár. *Bab* (fehér) 387.50.

Zürich, szeptember 15. (Zárlat). *Berlin* 0.37. *Amsterdam* 207. *Newyork* 533. *London* 23.62. *Páris* 40.57. *Milano* 22.50. *Prága* 17.70. *Budapest* 0.23. *Zagreb* 1.95. *Varsó* 0008. *Bécs* 600.75. *Osztrák bélyegzet* 0.00875.

Budapest, szeptember 15. (A devizabizottság árfolyamai). *Valuták:* *Napoleon* 4900. *dinár* 32. *Devizák:* *Bukarest* 1600. *Amsterdam* 970. *London* 11100. *Berlin* 1.80. *Milano* 108. *Páris* 190. *Prága* 87. *Zürich* 470. *Bécs* 300. *Zagreb* 800. *Newyork* 2500. *Varsó* 38.

Ott legyen minden magyar a nagygyűlésen!

NYILTTÉR.

Ezennel közhírré teszem, hogy fiamnak Pótz Istvánnak senki ne hitelezzen, — mert adósságáért nem vállalok felelősséget.
6597 Pótz Jakab Stanišić.

Értesítés.

Értesítem nagyrabecsült vendőmet és ismerőseimet, hogy a **Sula és Draguta** cégből (Subotica, Knez Mihajlova ulica) kileptem és saját üzletemet a mákor igényeinek megfelelően berendezve saját nevem alatt **Suboticián, Cara Lazara ulica 13. szám** alatt megnyitottam, ahol mindennemű szakmabéi munkát a legjobb és legszolidabb kivitelben elkészíték és kérem, továbbra is a nagyérdemű közönség szíves pártfogását.

Egyben kijelentem, hogy volt társamért semminemű kötelezettséget nem vállalok. 6547

Draguta Ferenc
lakatos- és vízvezeték szerelő
Subotica, Cara Lazara ul. 13.

Hirdetmény.

Értesítjük a t. közönséget, hogy f. évi szeptember 19-én d. e. 10 órakor Subotica állomáson egy gőzeke fog elárvereztetni.
6633 Zsl. Direkcija.

Pályázati hirdetmény.

A subotici Dr. Singer Bernát Szeretetház a létesítendő kórházban a gondnok állásra ezennel pályázati hird. Nöllen, esetleg nos pályázó tartozik a szeretetházban lakni, köteles az összes írásbeli munkálatokat végezni, a raktár, konyha és ápoló személyzet fölött felügyeletet gyakorolni.

Járvadalmazás: lakás, fűtés, világitás. Fizetésre való igényér a pályázó kérvényben jelente be. Pályázati határidő szeptember 24. Kérvények az elnökséghez intézendők.

Subotica, 1922. szeptember 11.

6643 Az elnökség.

Árverési hirdetmény.

Az S. H. S. államvasutak itteni Raktárfőnöksége értesíti az érdeklődőket, hogy f. évi szeptember hó 19-én délelőtt 9 órai kezdettel a III. számú raktárban különféle árut fog elárvereztetni.

Subotica, 1922. szeptember 11.

6602 Sef Magacina.

Okružni Ured za osiguranje radnika u Subotici.

Sz. 5488/1922.

Pályázati hirdetmény.

A subotici kerületi munkásbiztosító hivatal ezennel pályázati hirdet St. Becsejben egy pénztári orvosi állásra.

Pályázati feltételek:

1. A pályázóknak SI H. S. állampolgároknak kell lenniök, elsőbbséggel bírnak azok, akik az államnyelvet tudják.

2. A kérvényhez csatolandó az orvosi fakultás bizonyítványa, s a közegészségügyi miniszter engedélye, amelyben az orvosi gyakorlat folytatását engedélyezi. Évi fizetés 9000.— dinár.

Az állás 1922. október 1-én elfoglalandó.

Akik azon a lára pályáznak, kérvényüket legkésőbb 1922. szept. 25-ig nyújtsák be, mert a később beérkezett kérvények figyelembe nem vételek.

Subotica, 1922. szeptember hó 10.

N. Bogdanović Horváth Balint igazgató. 6662 elnök.

Perfekte deutsche Korrespondentin die in der Stenographie vollkommen bewandert ist wird bei der DARMINDUSTRIE A. G. SUBOTICA ACCEPTIRT.

"FÜZŐ"

TEREM.

A m. t. hölgyközönség figyelmét felhívom az újonnan érkezett modern szabásu legelőgansabb fűzőkülönlegességekre. Javítást és alakítást elfogadok.

Dimitrijević Juliska
Skožus Vlatov ulica 10.
A főpostától 4-ik ház.

A t. izraelita hitközségnek és hitközségek fizetőivel értesítem, hogy az a következő ünnepalkalmával használandó

אתרות
CÉDRUS és
לולבים
PÁLMÁK

megérkeztek. — Most is — úgy mint máskor a legjobb és a legszolidabb készítményeket hozom nyújtani. Kivántról minőségesebb árakat küldök. 6550

Freilich S. Subotica
Stipe Grčić ul. 21.

BERSON

GUMMISAROK ÉS TALP

MEGÓVJA LÁBELJÉT TARTÓSAN ÉS ELEGÁNSAN.

Kapható minden jobb bőrkereskedésben. Nagybán:
BERSON-KAUCSUK R. T. ZAGREB, WILSON-TRG 7

Szlavoniai Szénkereskedelmi Társaság

Kaufmann és Társ. Erod n/s.
Fiók: Novisad.
Zseljeznicka-utca 13.
Távírártalm: Antracit, Novisad.
Telefon 283.

Ajánl:
elsőrendű, eredeti porosz

köszenet

szobafűtésre és ipari üzencélokra, továbbá 1-a külföldi gáz- és öntődei kokszot és kovácsszenet.

Nagyobb szállítmány utban van,

Táblaüveg

nagy raktár minden fajtában napiáron, továbbá
ÜVEGÁRUK, PORCELLÁNOK, SERVICEK, LÁMPÁK, KÖEDÉNYEK.

Gyógyszertárak részére **gyógyszeres üvegek** minden fajtában kaphatók. Fenti áruk azonnal szállíthatók. Kombinált waggonok is kaphatók. Eladás készpénzzel és ellenében.

KRACHERLIS ÜVEGEK igen olcsó árban kaphatók.
LÖWENBERG HERMANN cégnél **NOVISAD**
Žitni trg (buza-tér) 15.

Teherautó

Ross-Büffing HP 36 vasabronccsal, 5 tonna teherbírással, pótkocsival 10 tonna, kitűnő állapotban **ELADÓ**. — Bővebbet:

„Ogrijev“ Schwarz i Drugovi Zagreb
Zseljeznicka cesta 12.
TELEFON 13—86.

CZÍPŐFELSŐRÉSZT

gyorsan és pontosan készítek. Piaczi szustleroknak nagy érdeklődésmény. Cipőkülönlegességek szabását és csizmaszabást elfogadok.

POLGÁR RUDOLF

J. Brug Status Vlatov u. 5. A Főpostánál.

Czipészek figyelmébe!

A Jugoszláv „**DANICA**“ cipőgyárban Paličsi-ut, eladásra kerül minden berendezés u. m. gépek, kaptafák, szerszámok, székek, asztalok és mindenféle apró anyagok igen

olcsó áron!

Ugyanott egy husvágógép is hentesek részére eladó.

Vásárolni lehet reggel 6 órától d. u. 2 óráig.

Legolcsóbb beszerzési forrás!

Szódás és kracherlis üvegek

minden nagyságban,

Fejek és mindenféle gumiáruk, szénsav, élesztő.

Naponta friss szétlűdés. Állandó raktár

NOVISADON
SCHOSSBERGER GYULA
cégnél, Futeska ulica 29.

KORZO MOZI SAPHO

csütörtéktől—vasárnapig

ALFONZ DAUDET világhírű regénye filmen

5 felvonásban.

Főszereplők: POLA NEGRİ, ALBERT STEINBRÜCH.

szept. 14-től
szept. 17-ig
csütörtök-től
vasárnapig

Lifka

A nagy mérkőzés

nagy detektívdráma 7 főtájasban.
Pérezrepló a világűrbe hozta a HANS BREISTRATER.
Nagyszabású eredeti hisz mérkőzés!

VATTA
magyar szabóknak
kapható
PRESDURGER SÁNDORRÁJ
Teg. Sloboda volt Igen-
bodeg.

ÉDES
MUST
kapható
literenként
VI., Jelašičeva 4.

LEVELEZÉS

Ki segítsen ki fiatal úrnőt
pénzavarából. Hálás len-
nék. Leveleket — „Vörös
kérő” jelgére a kiadóba
kérlek. 6648

FOGYALMOZÁS

KERESKEDELMi éretil-
givel hívó fiatalember ir-
odai alkalmazásra felvételt
Cim a kiadóban. 6603

Fagyapó

saját gyártmány prompt szállítható
„GRADIVO“ Kereskedelmi Társaság
ZAGREB, Bogovičeva ul. 3. Telefon 5-55.

40 dinárért

szerezzük meg Önnek bármely konzultatus vi-
zumát. Küldje be utlevelét expressajánlatlan cí-
münkre, melyet hasonló módon visszaküld. — Kon-
zuli illetékek: Magyar 72 dinár, román 52 dinár,
osztrák 50 dinár, német 60 dinár, cseh 206 dinár,
olasz 140 dinár. A pénzt postautalványon kérjük.
Magyar, német és szerb levelezés.

BIRÓ EXPRESS BEOGRAD
Kralja Milana 71.

„Danica”

CIPŐ a legjobb és legolcsóbb
Subotica, Aleksandrova ul.

Ápróhirdetések

Telefonon nem adunk hirdetési árakban felvilágosítást.
Ápróhirdetés egy sor 2 K, vastagbátús és olcsó
kétszeresen számít. Legjobb ápróhirdetés ára 20 K
Ápróhirdetéseket felvesz Subotica-n a kiadóhivatal
Alexandra-utca, Lebach-ház és Schlanger hírlap-
szedő a vasúti park mellett. Vidékre valamennyi
felárúttal. Előfizetési díj havonként 30 din., nagyodásra 90 din.
Kérdezőkardokhoz válaszolyleg melléklead.

SZAKÁCSNÉ minden-
edény főzetéssel azonnali
felvételt. L. kor, Toplička
ul. 6. 6607

FÜSZERKERESKEDŐ se-
gedő és gyakorlati keres-
kedelmi végzettséggel fel-
vételt Sugár Maronál. 6599

MEGBIZHATÓ hivatalnok
vagy hivatalnoknál fel-
vételt azonnala, szerb és
német levelezésben jár-
talanlyan részesül. Irasbeli
ajánlatok fizetés megjelöl-
ésével postafiók 72. 6630

INTELLIGENTIS deut-
sches Fräulein wird zu
meinen 2 1/2 jährigen Kin-
den gesucht. Adresse: Karl
Demus Spezereihändler,
Toplica. 6586

TEL-ELADÁS

ARANYAT, BRILLIÁNT,
drágaköveket legmagasabb
árbán veszek. Örök és
ékszereket legszakszereb-
ben javítok és legolcsó-
sban árusítok *Tridmann*
Dr. Gergő órák és órászere-
Subotica, Alexandrova ul.
Állami tisztviselőnek javi-
tásoknál 20 százalék em-
gedmény. 6085

KÉT darab 3/4 ebédöl-
szőnyeg, esetleg futó-
szőnyeg is. Két darab
Meteor-kályha, emalrozott,
176—177 nagyságú, csak
kifogástalan állapotban,
keresek megvételre. Cim a
kiadóban. 6640

ELADÓ egy kintő szer-
kezeti Ehrbar-féle hang-
versenyzongora. Bővebb
írtesítést kapható a tulaj-
donosnál: dr. Gergő Izor
volt közlekvizsgáló, Toplica.
6564

FÜSZERÜZLET. sarok-
ház, két szoba, két raktár
és több melléképítménnyel
eladó. Cim: Velischa 17. No-
vičevce. 6535

EGY jókarban levő pianino
és használt horodók. Bőveb-
bet Földes Samu ruháüzlet
Subotica. 6590

SONKAVÁGÓGÉP eladó,
Brull-féle delikates-üzlet-
ben Pančevó. 6600

KÉT és fél kupa gyümöl-
csös kis házzal eladó. Cim
a kiadóban. 6600

GILETTE

és mindenemű önborotváló késeket felelősség mellett
a legjobb rendezési motorikus územre berendezett
gépén egy dinárért azonnal újá készíttetik.
DEUTSCH-IZIDOR OPTIKUS SUBOTICA.
Vátski rendelémet kérem a késeket alánálól levélben beküldeni

KÖZÖ

ALFONZ DAUDET világhírű regénye után
SAPPHO
5 főtájasban. — Főszereplők:
POLA NEGRI, ALBERT STEINBRÜCH.

KÜLÖNFÉLE
A **HELYBELI** gázgyárból
darabos gázköcskés kisab-
nyagbó tételekben meg-
rendelhető. 6375

Uradalmi tej kapható reg-
gel fél 8-tól. VI. Jelašičeva
utca 4. 6661

Szatóciszületek helyiséget
keresek szoba, konyhával
VII. Novosadska utca 16.

Irodának alkalmas egy vagy
két szobát, esetleg üzlet-
helyiséget keresek a bel-
térben. Közvetítők díjaztat-
nak. — Ajánlatok „Inter-
reklam“ Subot ca posta-
fiók 34. küldendők. 6645

KÉT szolid fiatalember
keres úri családnál buto-
rozott szobát, lehetőleg a
beltérben. Ajánlatokat a „In-
tellectuel“ jelgére a ki-
adóba. 6449

TÜZIFA vaggontételek-
ben, aprított fához meg-
edelés után azonnali szállí-
tásra, valamint külföldi ko-
vacsszent, kályhához való
kösznet és gáz-köcsköt,
Sijačić tüzifa, és kösz-
nettele, Palčki put, telefon
839. 6449

Új boroshordók a legju-
gányosabb árbán kaphatók
Sijačić tetelepen, Palčki
put. 6448

WEITZENFELD és TSA
SUBOTICA 000000 TELEFON 190.
Iroda: Városi bérpalota, Kötélgár. Sental-put.
Alapitva 1902. 000000 Táviralcím: Ken derlap.

PONYVA

ELADÁS ÉS KÖLCSÖNZÉS

Ajánl: Lópokrócsok, tűzoltó és kerti tömlőket, ujlisztes, gabonás, gyapju, toil, komló és szaimaszakokat, madrac és roletta szöveteket juttából és lenből, mindenemű házivásznat. **Zsineg, kötél és hevederek.** 712

KAVICSOT

(Pataki és bányait) elad ab Dun-part
SIMA DOBRIN és TÁRSAI
RAKOVÁC. Utolsó posta BEOCSIN.

A Jugoszlávja Biztosító Társaság Főiglgynöksége
(Szokoska ul. 2.)
keres egy-két megbizható, szorgalmas
üzletszerző hivatalnokot.